

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Rozvod manželství s mezinárodním prvkem

Autor: Milena Formánková

Oponent diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Milenou Formánkovou je zaměřena na problematiku poměrně tradiční přesto však velmi podnětnou. Rozvody s mezinárodním prvkem zahrnují celou škálu různých variant rozvodů, kdy je tento typ zániku manželství ovlivněn přítomností přeshraničního prvku spjatého s osobou jednoho z manželů, resp. obou manželů, místem jejich pobytu, státní příslušností či místem pobytu jejich dětí, umístěním jejich domácnosti či jejich společného majetku atp. Občanský zákoník, obdobně jako dřívější zákon o rodině, danou problematiku blíže nereflektuje a ponechává povětšinou dané otázky bližšímu zodpovězení úpravě mezinárodního práva soukromého a jeho zdrojům na národní, evropské i mezinárodní úrovni. Autorka si tedy vybrala téma mezioborové, věcné dosti obsáhlé a k rozboru poměrně náročné. Jeho volbu k bližšímu zpracování ve formě diplomové práce je tak třeba hodnotit jednoznačně pozitivně.

Práci samotnou člení do šesti partií, počítaje v to i *Úvod* a *Závěr*. První část samotného výkladu je zaměřena na základní vymezení rozvodu manželství v České republice a představuje tak vstupní obligatorní entré. V následující části se pak již dostává přímo k tématu své práce, když samostatnou pozornost věnuje výkladu rozhodného práva pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem. Poslední dvě partie jsou dle autorky věnovány komparaci, a to jednak samostatně s úpravou rozvodu manželství v rakouském právu a dále pak s rozvodem manželství v islámských zemích (k bližšímu rozboru jsou vybrány pochopitelně jen některé z nich). Jde o rozvržení přehledné. S ohledem na téma by stálo snad jen za zvážení jisté potlačení vstupních výkladů (zabírajících de facto celou první třetinu práce) na úkor pojednání více zaměřeným přímo na zvolené téma. Místy je pak výklad poněkud nepřehledný. Zmínit lze kupř. partii věnovanou rakouskému právu, kde je podstatná část výkladu zaměřena na právo české, a to kupř. i v situaci, kdy je vymezován vztah Rakouska a Ukrajiny. Nelogičnost a vnitřní nesouvislost je možné vysledovat i při uvádění modelových příkladů. Ne příliš vhodné se zdá být již jen průběžné číslování těchto příkladů v rámci celé práce, ačkoliv jsou jinak zařazeny v jejích různých částech (čtenář pak občas marně pátrá po tom, kde jsou zbylé příklady, když ten na který při četbě narazil je číslován kupř. jako desátý; jiný příklad přitom v dané části práce není). Mnohem obtížněji pochopitelné je však konkrétní řazení některých příkladů. Tak kupř. příklad č. 8 je zacílen na situaci, kdy český občan a thajská občanka uzavřou sňatek v Thajsku. Manžel podá návrh na rozvod v Thajsku a soud mu vyhoví. Autorka přitom hledá odpověď na otázku, jak se postupuje při uznání takového rozhodnutí v České republice – činí tak ovšem v kapitole zaměřené na první úpravu Albánie. Na jiném místě zmiňuje v rámci příkladu č. 10 situaci, kdy má kubánský manžel a jeho srbská manželka obvyklé bydliště na území ČR, kde také žádají o rozvod. Klade si přitom otázku, jakým právním řádem se rozvod řídí – to vše v rámci kapitoly zaměřené na právní úpravu v Íránu.

Věcná správnost trpí především uváděním některých nepravdivých, resp. minimálně zastaralých informací. Nejvýraznějším příkladem je rozsáhlá pozornost věnovaná nařízení Brusel II bis. Autorka tomuto nařízení coby základnímu zdroji úpravy rozvodu s mezinárodním prvkem pro všechny členské státy EU věnuje poměrně značnou pozornost. Rozebírá jeho přijetí, strukturu, obsah atd. Zcela však bohužel pomíjí skutečnost, že Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 – tedy nařízení Brusel II bis, bylo nahrazeno Nařízením Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí – tedy nařízením Brusel II ter. Toto nařízení je v celém rozsahu účinné již od 1. srpna 2022. K jeho publikaci přitom došlo již 2. července 2019, tedy téměř před čtyřmi roky. Nejde tak o předpis nijak překvapující, jehož existenci by bylo možné při vytváření práce daného zaměření jen tak přehlédnout. Jakkoliv nejsou změny v úpravě rozvodu nijak zlomové, řadu odlišností nová úprava jistě přináší. Příkladem může být znění čl. 3 nařízení Brusel II bis, dle kterého se primárně stanovovala obecná příslušnost ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné tak, že byly příslušné soudy toho členského státu, na jehož území měli manželé obvyklé bydliště atd. Stávající znění nařízení Brusel II ter počítá primárně s příslušností dle území, kde mají manželé obvyklý pobyt. Bydliště je místem pobytu nahrazeno i v dalších variantách určování příslušnosti. Autorka přitom užívání hraničního určovatele vázaného na místo trvalého bydliště v nařízení Brusel II bis kritizuje. Opomenutí uvedené legislativní změny pochopitelně text práce postihuje průběžně, tedy nejen v kap. 3.2 (srov. např. kap. 4.2, 4.3). Občas je vyjadřování autorky také příliš uvolněné. Příkladem může být výklad vztahující se rozvodu s tzv. tvrdostní klauzulí. Zatímco v § 755 odst. 2 obč. zák. je počítáno s mimořádnými okolnostmi svědčícími ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí alespoň po dobu tří let, autorka zmiňuje *neobvyklé situace svědčící ve prospěch zachování manželství, ledaže by partneři spolu nežili minimálně 3 roky* (s. 19). Jiným příkladem může být vyjádření, že je Haagská úmluva o uznávání rozvodů závazná pro ČR jako vyhláška (s. 35).

Autorka čerpá z poměrně rozsáhlého výčtu odborných zdrojů. Citováno je v intencích citační normy, byť v jednotlivostech by poznámkovému aparátu prospělo větší sjednocení. Výkladům o zahraničních úpravách (kupř. o úpravě rakouské) by slušelo užívání cizojazyčných literárních zdrojů. Nicméně je třeba autorku pochválit za užívání zdrojů internetových. V přehledu literatury překvapí řazení nařízení EU mezi české právní předpisy.

Formální úroveň zpracování je v základu na odpovídající úrovni. Textu by však místy prospěla důslednější finální revize, zejména po stylistické stránce.

Lze shrnout, že odevzdaná diplomová práce trpí některými tu méně, tu více významnými vadami. Autorka mohla usilovat především o poněkud jasnější pojetí výkladu. Více měla rozhodně dbát též o aktuálnost uváděných informací. Práci s ohledem na uvedené k obhajobě doporučuji. Výsledné hodnocení by mělo odrážet výše učiněné hodnocení, jakož i výkon diplomantky při obhajobě práce.